

Araştırma Makalesi/Research Article
Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi, 2021; 3(1): 40-62
Journal of Balkanistic Language and Literature, 2021; 3(1): 40-62

## TUNA'NIN SÖNMEYEN KANDİLLERİ-II: NİĞBOLU

Rıdvan CANIM\*

**ÖZ:** Asırlar boyunca bir “kale şehir” olarak bilinen Niğbolu, 629 yılında Bizans İmparatoru Herakles tarafından Bulgaristan’ın kuzeydoğusunda, Tuna kıyılarında kurulmuştur. Niğbolu stratejik bakımdan büyük önemi haiz olması hasebiyle tarih boyunca değişik kavim ve milletler tarafından birçok kez işgal edilmiştir. 1396’da Haçlılarla Osmanlılar arasında yapılan Niğbolu Savaşı sonucunda Osmanlı hâkimiyeti altına giren Niğbolu, özellikle Osmanlı Devleti’nin destekleriyle Osmanlı ordusunun çok önemli bir merkezi hâline gelmiştir. Bunun yanında varlıklı ve yardımsever ailelerin, vakıfların yardımlarıyla da Rumeli medeniyetinin bir yansıması olarak şehrin birçok yerinde cami, medrese, imaret, han, hamam, kervansaray, bedesten, mescit, çeşme gibi yapıların inşasıyla da oldukça mamur ve bayındır bir şehir olmuştur. Nüfusunun büyük çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Niğbolu, ekonomik ve kültürel alanlarda da büyük gelişme göstererek Rumeli medeniyetinin önemli kültür şehirlerinden biri durumuna gelmiştir. Niğbolu aynı zamanda Âhî (ö.923/1517), Sehâbî, Rızâyî, Âhî, Fasîhî (ö.1106/1694), Emânî gibi isimleri Osmanlı şiirine kazandıran bir şehirdir. 1810 ve 1829’da Rus işgaline uğrayarak büyük yara alan Niğbolu, 1878 Berlin Antlaşması kararları gereğince yeni kurulan Bulgaristan Prensiği’ne devredilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Niğbolu, Nikopol, Tuna Yalıları, Niğbolu Savaşı, Niğbolu Kalesi, Bulgaristan.

\* Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: ridvancanim@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7364-2974

Geliş Tarihi (Received): 08.03.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 20.04.2021

## THE NON-EXTINGUISHING CANDLES OF TUNA-II: NİKEPOL

**ABSTRACT:** Nigbolu, which was known as a “castle city” for centuries, was founded on the shores of the Danube River in the northeast of Bulgaria by Byzantine Emperor Herakleios in 629. As Nigbolu had a great strategic importance, it was occupied by various tribes and nations for many times throughout the history. Nigbolu, which fell under the hegemony of Ottoman Empire as a result of Nigbolu Battle between crusaders and Ottomans in 1396, became an important center of Ottoman Army especially with the support of Ottoman Empire. Furthermore it became a reasonably prosperous and developed city with the constructions of the mosques, madrasas, imarets, inns, Turkish baths, caravanserais, bazaars, fountains as a reflection of Rumelian civilization by the help of wealthy and helpful families and charities. Nigbolu, where the population mostly consists of Turks, became one of the important city of the culture of Rumelian civilization by developing enormously in economical and cultural fields. At the same time, Nigbolu is the city which brought many poets such as Âhî (d. 923 / 1517), Sehâbî, Rızayî, Âhî, Fasîhî (d. 1106/1694), Emânî to the Ottoman poetry. The management of Nigbolu, which was heavily devastated by Russian invasion in 1810 and 1829, passed on to the newly founded Bulgarian Principality in accordance with the decisions of Berlin Treaty in 1878.

**Keywords:** Nigbolu, Nikopol, the Danube Mansions, Nigbolu Battle, Nigbolu Castle, Bulgaria.

*“Yüzyullardan beridir Altaylardan Tuna'ya  
Bizim türkülerimizdir söylenen  
Konuşan dil, bizim dilimizdir  
Renk renk, nakış nakış uzayan toprak değildir  
Kilimlerimizdir...”*

### Yavuz Bülent Bakiler

Niğbolu, bugünkü adıyla Nikopol (Никопол), Bulgaristan'ın kuzey-doğu kesiminde, Tuna Nehri sahillerinde kurulmuş eski şehirlerindedir. Osmanlılar, Tuna kıyılarındaki bu şehirlere *Tuna Yalıları* derlerdi. İşte Niğbolu da tıpkı Vidin gibi, Rusçuk gibi, Silistre gibi Tuna Yalıları arasında idi... 629 yılında Bizans İmparatoru Herakles tarafından kurulduğu anlaşılan Niğbolu şehri, stratejik konumu nedeniyle tarihin değişik dönemlerinde birçok defa işgale uğrar. *Zafer Şehri* anlamına gelen *Nikopol* adına ilk kez 11.

yüzyılın ikinci yarısına ait Bulgar kayıtlarında rastlanır. Asırlarca tarih sahnesinde bir *kale-şehir* olarak bilinen Niğbolu, 1081 yılında Uzların yani Peçeneklerin saldırısına uğramış, yine 11. yüzyılda Kıpçak ve Kuman Türklerinin egemenliği altına girmiştir.



*Resim 1: Bulgaristan Haritasında Niğbolu'nun Konumu*

Orta Çağlarda Bulgaristan'ın en büyük şehirlerinden biri olan Niğbolu, bir ara Bulgarların son hükümdarı İvan Şişman'ın da payitahtı olmuştu. 1388 yılında Osmanlı'nın mağlup olduğu Ploşnik Savaşı'nın ardından Bulgar Çarı İvan Şişman, Balkan ittifakına katılmış, üstelik kendisinden istenilen Silistre Kalesi'nin teslimi de gecikince Çandarlı Ali Paşa, Bulgar topraklarına yürüyüp imparatorluğun başşehri Tırnova'yı almıştı. Bunun üzerine Niğbolu'ya çekilen Çar, bir süre sonra ordusuyla Niğbolu'ya gelen Sultan I. Murad'ın yönetimini kabul etmiş, ancak Osmanlı ordusunun geri çekilmesinden hemen sonra tekrar isyan etmişti. Yaşanan bu olayların ardından Niğbolu Kalesi fethedilmiş ve Çar İvan Şişman ailesiyle birlikte esir alınmıştır. Bir süre sonra bir kez daha affedilen Şişman'ın eski başkent Tırnova'ya dönerek orada yaşaması sağlanır. 1392 yılında İvan'ın, Osmanlılara karşı ayaklanmak üzere Macar Kralı Sigismund ile haberleştiği

ortaya çıkınca Sultan Bâyezid, Bulgar Çarlığı'nın tamamen ortadan kaldırılmasına karar verir. Bunun üzerine 1393 yılında Süleyman Çelebi idaresindeki Osmanlı kuvvetleri Tırnova'yı alarak Bulgar Çarlığı'na son verirler. Çar, bir kez daha esir alınır ve 3 Haziran 1395 tarihinde Yıldırım Bâyezid tarafından idam ettirilir. Çar'ın kız kardeşi Kera Tamara Hatun, I. Murad'ın eşi olduğu gibi; Osmanlı devlet yönetimi içinde zamanla valilik görevine kadar yükselecek olan Çar'ın oğlu Aleksandr da Müslüman olmuş ve İskender adını almıştır.

Niğbolu, Osmanlı hâkimiyetinde kaldığı 1396-1878 yılları arasında özellikle askerî ve ticari açıdan her zaman büyük öneme sahip bir "sancak merkezi" olarak dikkati çekmiştir. Fetihten sonra Kale'yi daha da güçlendiren Yıldırım Bâyezid, Eflâk, Boğdan ve Erdel içlerine yapılacak akınlar için Niğbolu Kalesi'ni güçlü bir askerî üs konumuna getirir. Bilindiği kadarıyla Niğbolu'nun ilk Sancakbeyi Doğan Bey'dir. Yıldırım Bâyezid'in Kale üzerine hücum ederken; "*Bre Doğan, Bre Doğan!..*" haykırıışları, beş asırlık bir zamanın ötesinden bugün hâlâ Niğbolu Kalesi'nin surlarında yankılanmaya devam eder. Elbette Niğbolu'nun fethi ile her şey bitmemiş, zaman zaman saldırılar, kuşatmalar devam etmiş ve bu güzel şehir uzun bir zaman huzurlu günlerin hasretini çekmiştir. Nihayet ancak 1600'lü yıllarda Niğbolu, *Havâss-ı Hümmâyûn*'a alınmış ve ondan sonra yüzyıl boyunca huzur ve rahatlık içinde gelişmesini sürdürmüştür. Niğbolu Sancakbeyi'nin emrinde dizdar, kethüda yeri, sipahi ağası, derbend ağası ve Tuna Kapudanı Ağası olmak üzere 33 kişilik bir yönetici kadro ile zenberekçi, okçu, topçu ve voynuklardan oluşan kuvvetler bulunuyordu. Bu asırlarda her bakımdan mamur ve müreffeh bir şehir olan Niğbolu Sancağı, İvraca, İzladi, Lofça, Tırnova, Zıştovi, Çernova, Hezargrad, Şumnu, Yanbolu, Eski ve Yeni Zağra kazalarının da idari olarak bağlı bulunduğu bir merkez konumunda idi. Böylece Niğbolu gerek Osmanlı'nın devlet olarak yardımları gerekse şehirde yaşayan varlıklı, hayrat sahibi ailelerin, vakıfların gayret ve çabalarıyla

medeniyetin bütün nimetlerinden istifade eden bir kent olmuştu. Kale içinde inşa edilen Abdülfenni Ağa Camii, Aşağı Muradiye Camii, Rumeli Defterdârı Bâli Bey'in hatırası olan Cami, Cami-i Atik, İskender Bey Camii, Emin Bey Camii, Gazi Yahya Paşa Camii, hamamı ve kervansarayı; Çelebi Efendi Camii, Şah Melek Mahallesi'nde Seyyid Hacı Mustafa Camii, Kadı İvaz Camii, Hacı Kadın Camii, Kaptanzâde Şeyh Mehmed Efendi Camii, yine Kale içinde kubbeli Hacı Kasım Camii, Hacı Mustafa Ağa Camii, Teferrüc Mahallesi'nde Hacı Ramazan Camii, Kapan Mescidi, Hacı Râsim Camii, Kurşunlu Mescid, Kâtip Bâli Camii, İskele Mescidi, Niğbolu Muhafızı Mustafa Paşa Camii, Ömer Ağa Camii, Şücâ Mescidi, Saraçhane Mescidi, Tekke Camii, Varnalı Hacı Mehmed Ağa Camii, Yıldırım Han Camii; Kadı İvaz Medresesi, Ömer Ağa Medresesi, Yahya Paşa İmareti, Ayverdi'nin *Kapalı Çarşı* denilmesinin daha doğru olduğunu söylediği *Bedesten*, Mustafa Çelebi Hanı, Şaban Çelebi Hanı ve Eski Han; Gazi Mihaloğlu Ali Bey Zaviyesi, Koç Ali Zaviyesi (Ali Koç Baba Türbesi), Ömer Efendi Çeşmesi, (Ayverdi, 1982: 70-74) muhteşem Rumeli medeniyetinin bir şehre yansıyan en muhteşem örnekleri olarak görülmelidir.

Niğbolu, 1798 yılında Pazvantoğlu ve onun adamlarından Emin Ağa'nın eline düşmüşse de aynı yıl içinde karadan ve Tuna'dan girişilen harekât sonucunda tekrar hükûmet kuvvetlerinin kontrolüne geçmiştir. Ancak bu hadise, Niğbolu'nun iki asırlık huzurunu bozmuş, şehir bu olayla büyük hasara uğramıştır. 1810 yılında Rus kuvvetleri tarafından işgal edilen Niğbolu, kalesiyle birlikte büyük bir yıkıma uğrar, ardından 1829 yılında ikinci işgali yaşar. Bu defa Niğbolu Kalesi de elden gider. Bu olayları, Berlin Antlaşması kararları uyarınca şehrin yeni kurulan Bulgaristan Prenslığı'ne teslimi izler (Tuğlacı, 1985: 378). Niğbolu'nun Türk ve Müslüman ahalisi için ne yazık ki o güzel rüya bitmiş, acı ve gözyaşıyla dolu kara günler başlamıştır. Artık kurtuluş gibi görünen göç, ölümden de beterdir.

1396 yılında yapılan Niğbolu Savaşı sonucunda Yıldırım Bâyezid tarafından alınan ve 19. yüzyılın sonlarına kadar bir Osmanlı şehri olarak kalan Niğbolu, sonunda yine kendi gibi “**acılar şehri**” olan Plevne'ye bağlı bir kaza hâline gelir. Görüldüğü gibi Niğbolu, bir zamanlar Devlet-i Âl-i Osmân'ın Rumeli'ndeki en stratejik sancaklarından birisi idi. Osmanlı Devleti Kânun-nâmeleri içinde Yavuz Sultan Selim döneminde en geniş kapsamlı kânun-nâme, Niğbolu Kânun-nâmesi'dir (Ayhan, 2013: 314).



*Resim 2: Eski Günlerinde Niğbolu*

(<http://www.eskiturkiye.net/805/nigbolu-bulgaristan#lg=0&slide=0>)

1796'da Özi Eyaleti'ne bağlı olan Niğbolu, 1800'de Vidin Eyaleti'ne bağlı bir sancaktır. O asırlarda Niğbolu'da ipek böcekçiliği ve buna bağlı olarak kozacılık ve dokumacılık gelişmişti. Niğbolu Ovası'nda ve köylerinde ordunun et ihtiyacı için koyun yetiştirilir, bunların yünleri de dokumacılıkta kullanılırdı. Orduya ait koyunların sütlerinden elde edilen tereyağı, küplere basılarak ordu mutfaklarına gönderilirdi. Bunun dışında, o devirlerde Niğbolu ve çevresinde temizlik malzemesi, seramik yapımı, pekmezcilik gibi pek çok üretim alanı için önemli bir maden/madde sayılan kil çıkarılırdı.

Tütüncülük ve tahıl üretimi özellikle 1700'lü yıllarda çok önemli bir zirai uğraş idi. Dağlarda *Doğancılar* adı verilen şahıslar tarafından tutulan şahinler, burada eğitilir, av hayvanı olarak, taze et ihtiyacını karşılamakta kullanılırdı.

Niğbolu önemli bir ordu merkezi olduğu için buradaki fırınlarda ordunun ihtiyacını karşılayacak miktarlarda *peksimet* üretilirdi. Bal ve balmumu üretimi de bölgenin önemli geçim kaynakları arasında idi. Balmumu, esasen aydınlanmada kullanıldığından bilhassa aranan bir tüketim maddesiydi. "Eflâk Tuzu" denilen kaya tuzu yatakları devlete ait, yani "mîrî" olduğu için, sadece ülke ihtiyacında tüketilirdi. Tuna Nehri yoluyla bu tuzlar daha çok İstanbul ve Edirne'ye gönderilirdi. Bütün köylerde güvercin yetiştirilir, elde edilen güherçile, vergi olarak baruthanelere sevk edilirdi.

Niğbolu tersanesi de Osmanlı Devleti'nin "Tuna İnce Donanması"nın bakıma alındığı, tamir edildiği çok önemli limanlardan birisiydi. Tuna Nehri için oldukça büyük sayılabilecek kayıklar da Niğbolu'da yapılırdı. Balıkçıların dalyanlardan tuttıkları balıklar burada işlenir, tuzlanmış balık olarak ihraç edilirdi.

Görüldüğü gibi Niğbolu, fethedildiği günden itibaren asırlar boyunca tamamen ordu için bir yerleşim yeri olmuş, her şey ordu için düzenlenmiştir. Yani Niğbolu ve çevresinde yaşayan yediden yetmişe bütün Türk ve Müslüman ahali askerdir. 1790'da Niğbolu düşman tehlikesine maruz kaldığında Sancak Beyi'ne: "*Yedi yaşından yukarı eli kılıç tutar askerin bir an evvel ihrâcı*" haberi gelir. Küçük yaşta olanlar, ordunun geri hizmetinde, taşıma ve nakliyat işlerinde görev alırlardı. Evlâd-ı Fâtihân Sancağı idare merkezi olduğundan 1831'de bile Niğbolu Sancağı'nın dört bölüklük bir *Evlâd-ı Fâtihân Alayı* vardı. Bunların dışında; aynı tarihlerde Niğbolu ve kalelerinde sadece Boşnak ve Arnavutlardan 19.000 asker bulunmaktaydı. Kışın bazen Tuna donar, gemiler gelip gidemediği için sahil kalelerindeki

askerler erzak ve levazım yetersizliğinden zor duruma düşerlerdi. Tuna üzeri küçük kızaklarla aşılmağa çalışılsa da pek bir işe yaramazdı. Sıkıntı, havalar ısınıp buzlar çözülünceye kadar devam ederdi. Muhtemelen Osmanlı Devleti'nin eğitim girişimleri kapsamında Rumeli'nin diğer birçok şehriyle birlikte Niğbolu'da da 1868 yılında bir Rüштиye binası inşa edilir.



*Resim 3: Niğbolu Kalesi'nden Niğbolu ve Tuna Nehri'nin Görünümü*  
(<https://tr.wikipedia.org/wiki/Niğbolu#/media/Dosya:Nikopolview.JPG>)

Bölgedeki diğer şehirlerde olduğu gibi Niğbolu'da da gümrük gelirleri ile cizyeleri, çiftlik ve tımar hasılatının bir kısmı Kırım Hanlığı mensuplarına verilirdi. Bu "Han"lar, Osmanlı Devleti'nin kendilerine tahsis ettiği bu *sâlyâne* ile yani yıllık gelir ile ordu hazırlar ve seferlere iştirak ederlerdi. Özellikle maiyetlerindeki ordularıyla zaman zaman Rusya içlerine akınlar yapmak suretiyle Osmanlı'ya hizmet ederlerdi. Osmanlı Hakanları, Osmanlı devletinin kuruluşunda İlhanlı Hükümdarları bağlantısıyla Ulu Hân'a, yani Cengiz Hân'a biat ettiklerini hiç unutmamışlardır. *Selâtin-i Cengiziyye* yani "Cengiz Soyundan Sultanlar" olarak Kırım Hanları ve o soydan gelen asilzadelere de saygı göstererek, mali bakımdan son zamanlara kadar onlara destek olmaya devam etmişlerdir (Ayhan, 2013: 318).



Niğbolu söz konusu olunca elbette 1396'da bu topraklarda cereyan eden ve Türk savaş tarihinde büyük izler bırakan bu olayı, tarihçilerin bize anlattıklarını da olabildiğince kısaltarak size aktarmaya çalışalım. Öncelikle Niğbolu Savaşı'nın bir *Hilâl ve Haç Savaşı* olduğunu belirtelim. Esasen bu harekât, bütün bir Batı dünyasının Doğu Hristiyanlığı ile birleşerek 25 Eylül 1396 yılında Niğbolu Kalesi önlerinde Müslüman Türklere karşı başlattığı bir *Haçlı Savaşı*'dır. Savaşın sebebi ise gayet açıktır: Türklerin Avrupa topraklarına doğru olan önlenemez ilerleyişini durdurmak... Kuşatma altındaki İstanbul'un Haçlılar tarafından kurtarılması, ardından aynı şekilde Kudüs'e ulaşılması rüyası da buna eklenebilir.

Nihayet, Luxemburg hanedanından Macar Kralı Sigismund'un etkili teşebbüsleri sonucu sefer gerçekleşir. Esasen Avrupa'da 14. yüzyıl sonlarındaki genel durum, böyle büyük bir ittifak için oldukça uygundur. Sonunda Fransızlar, İngilizler, Venedikliler, Macarlar, Almanlar, Lehler, İtalyanlar, Rodos Şövalyeleri, İspanyollar kısacası Avrupa coğrafyasında kim varsa 100 bine ulaşan bir savaşçı kitlesi hâlinde toplanıp Niğbolu önlerine gelmiştir. Şimdi hedef önce İstanbul, ardından bütün bir Anadolu ve nihayet kutsal Kudüs topraklarıdır.



*Resim 4: Niğbolu Savaşı'nı Tasvir Eden Bir Yağlıboya Tablo*  
(<https://kundun55.com/nigbolu-savasi/#prettyPhoto/0/>)

Karşı tarafta bütün bu gelişmeler yaşanırken, 1394'ten itibaren Tuna bölgesine yaptığı ani hücumlarla sınır hattındaki Macar kalelerini tehdit eden, Silistre ve Niğbolu'yu ele geçiren Yıldırım Bâyezid, bir yandan da İstanbul etrafındaki kuşatmayı sürdürür. Macarlarla savaş hâli devam ettiğinden, Sultan Bâyezid Batı'daki gelişmeleri de doğal olarak yakından takip etmektedir. Dolayısıyla Yıldırım Bâyezid, kısa sürede 80.000'e ulaşan bir ordu ile savaşa hazır duruma gelir.

Haçlılar, önce daha batıdaki Vidin'e girerler ve buradaki küçük bir Türk birliğini tamamen imha ederler. Ardından iki kat surla çevrili, küçük bir Türk garnizonunun savunduğu Rahova Kalesi'ne saldırıp ele geçirirler. Nihayet Haçlılar, seferin asıl ve en önemli hedefi olan Niğbolu önlerine gelip kaleyi kuşatırlar. Fakat Niğbolu'daki Osmanlı muhafızları, kalenin son derece sarp bir mevkide bulunmasından da yararlanarak Haçlılara karşı şiddetle direnirler. Oysa Haçlı orduları önlerine çıkacak kuvvetlere karşı savaşmak amacıyla organize edilmişlerdir ve kale kuşatması ile fazlaca

oyalanacaklarını düşünmemişlerdir. Bu sebeple başarısız birkaç saldırının ardından savaş günlerce sürecek bir kuşatmaya dönüşür. Tabii bu durum da Yıldırım Bâyezid'in yapacağı hazırlıklara fırsat ve zaman sağlamış olur. Savaşın tek görgü şahidi olarak yazdıkları bugüne ulaşan, Bâyezid'in yanında bulunan aynı zamanda kıraat ve hadis âlimi olan İbnü'l-Cezerî, Haçlı ordularının Niğbolu'ya doğru ilerlediği haberinin İstanbul kuşatması sırasında geldiğini, onları Osmanlı topraklarına girmeden çok önce karşılamak için Bâyezid'in harekete geçtiğini yazar. Hatta bu haberin Osmanlı tarafına Haçlıların Niğbolu'ya geldikleri esnada değil, Buda'dan hareket ettikleri sırada ulaştığı da ortaya çıkar (Emecen, 2007: 90).

Edirne'de birkaç gün kalan Sultan Yıldırım Bâyezid, Tırnova'ya geçer ve ordusunun geri kalan kısmını burada toplar. Haçlıların durumundan haber almak için de Gazi Evrenos Bey'i öncü olarak gönderir. Ne var ki kaynaklarda Evrenos Bey'in bu görevde iken yeterli bilgiyi toplayamadığı belirtilir. Osmanlı kaynaklarında Evrenos'un haber almadaki başarısızlığı üzerine Yıldırım Bâyezid'in bizzat gece karanlığında kale önlerine kadar gidip Niğbolu'daki kale dizdarı Doğan Bey ile konuştuğu yolundaki anekdotun doğruluğu şüpheli olmakla birlikte Yıldırım Bâyezid'in cüretkâr kişiliği, böyle bir ihtimalin bütünüyle göz ardı edilmemesi gerektiğini düşündürür. Nitekim savaş fetihnâmesinde de Haçlıların durumu hakkında kale dizdarı Doğan Bey'den haber alındığı yolunda bilgiler vardır.

Yıldırım Bâyezid, 24 Eylül'de Niğbolu yakınlarında, Tuna'ya 4 mil mesafede ordugâhını kurar ve savaş ertesi gün Haçlı kuvvetlerinin saldırısıyla başlar. Yıldırım Bâyezid muhtemelen aldığı haberlerin de yardımıyla Haçlıların durumunu öğrendiği için ordusunu da olabilecek bir saldırıya karşı savunma planı içerisinde düzenlemiştir. Osmanlı kaynaklarının verdiği bilgilere bakılırsa Osmanlı ordusu sağ kolda Şehzade Emîr Süleyman Çelebi ile Vezîriazâm Çandarlı Ali Paşa, Rumeli Beylerbeyi Fîruz Bey, Malkoç Bey, Timurtaş Bey; sol kolda Şehzade Mustafa, Anadolu

Beylerbeyi Timurtaş Paşa, Karaman Beyleri Mehmed, Turhan, Beşir, Tâhir Beyler ve ortada Yıldırım Bâyezid'in kendisi yer almıştır.

Osmanlı ordusuna karşı ilk hücumu, ön saflardaki Fransız askerleri gerçekleştirirler. Ağır zırhlı süvari saldırısını Osmanlı öncü birlikleri karşılar ve ardından geri çekilerek onları kazıklı müdafaa hattının önüne getirirler. Ve âdeti uçları sivriltilmiş kazıklardan bir ormana benzeyen bu hattın arkasındaki okçular ise oklarını fırlatarak duraklayan Haçlı hücumunun hızını iyice keserler. Şövalyelerin büyük kısmı oklarla yahut kazıklara takılarak yaralanan atlarından inerler, bir bölümü de kazıkları çıkarıp yol açmaya çalışırlar. Buradaki mücadele sırasında başıboş kalmış atların bir kısmı ordugâha geri döner, bunu gören ve Fransızların savaş sisteminden habersiz olan Macarlar onların yok edildiğini zannederler ve ordugâhta bir panik başlar. Kazıklı alanda açılan yoldan saldıran Fransızlar Fetihnâme'ye göre Rumeli kolu üzerine yürüyerek buradaki direnişi kırarlar. Fakat sol koldaki Şehzade Mustafa ile Anadolu Beylerbeyi Timurtaş Paşa, tepeye doğru çekilen Osmanlı askerlerini üzerlerinde ağır zırh olduğu hâlde ve atları kaçtığı için yaya olarak takip etmeye koyulan Haçlıları ani bir saldırıyla çevirirler. Bunların birçoğu hayatını kaybeder, bir kısmı da esir alınır. Ancak, tam zafer kazanılmış ve savaş bitmiş sanılırken pusuda bulunan Macar kumandanı Nicholas de Gara idaresindeki 30.000'den fazla asker Macar kralı ile birleşip Anadolu askerine saldırır. Osmanlı kroniklerinden sadece *Tâcüt-tevârîh*'te bu son saldırı sırasında bizzat çarpışmaya giren Yıldırım Bâyezid'in bir topuz darbesiyle atından yere düştüğü ve hizmetkârlarından biri tarafından kaldırılıp ata bindirildiği belirtilir. Osmanlıların kesin zaferiyle sonuçlanan savaşta kayıplar konusunda kesin bir rakam yoktur. Tahminler, Osmanlı tarafının 30.000 dolayında kaybı olduğu, Haçlıların ise bundan daha fazla kayba uğradığı yolundadır (Emecen, 2007: 91).



*Resim 5: Niğbolu Savaşı'nı Gösteren Bir Minyatür*  
(<https://islamansiklopedisi.org.tr/nigbolu-savasi>)

Niğbolu Savaşı, daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi son Haçlı seferidir. Her şeyden önce Sultan Yıldırım Bâyezid'in askerî dehasıyla burada muhteşem bir zafer kazanılmıştır. Sultan Bâyezîd Han, Niğbolu ve çevresindeki arazi şartlarını kendi lehine çok iyi kullanmış, ormanlık alana askerlerini başarıyla gizlemiş, dolayısıyla Haçlıları hareket kabiliyetlerini kısıtlayacak bir alana mahkûm etmiştir. Yıldırım Bâyezid'e bütün İslam dünyasında büyük bir şöhret sağlayan bu savaş sonucunda Osmanlıların Tuna'ya uzanan kesimdeki hâkimiyetleri iyice sağlamlaşmış, Balkanlardaki konumları güçlenmiş, Macarlar için Osmanlı tehdidi daha da artmıştır. (Emecen, 2007: 89-92).

Fetihten bir süre sonra Niğbolu Kalesi'nde bir Cuma Camii ve bir medrese inşa edilir. Bugün türbesi hâlâ ayakta olan Şeyh Ali Koç Baba, müritleriyle birlikte 15. yüzyılda Anadolu'dan bölgeye gelen Türklerdendir.

Niğbolu, özellikle 16. yüzyılın sonlarında başlayan savaşlardan büyük ölçüde etkilenir. Müslümanlar, Hristiyanlar ve Yahudiler kıyıma uğrarlar. Niğbolu'nun nüfusu 10.000'lerden 5000'lere kadar düşer.

1651 yılında Niğbolu'ya gelen Evliya Çelebi, kaleyi ayrıntılı bir şekilde tarif ederek içinde 600 hanesi olduğunu, küçük ama sağlam liman kalesinde de 50 hane bulunduğunu, 3700 haneli büyük bir varoşun yer aldığını yazar. Şehirde on dokuz cuma camii, yedi mescit, yirmi medrese, üç hamam, tüccarlar için yedi han ve tek parça bir bedesten vardır. Cami ve mescitlerin on üçünün ismini veren Evliya Çelebi'ye göre bunlardan en önemlisi 15. yüzyılda inşa edilen Şah Melek Paşa Camii'dir. Evliya Çelebi'nin özellikle dinî ve sosyal mekânlara dair verdiği bilgi ve rakamlar oldukça değerlidir. Çelebi, Niğbolu Kalesi'ni *Seyahatnâme*'sinde řu satırlarla tasvir eder:

*“Tuna kenârında göğe yükselmiş, çakmak taşlı kızıl bir kaya üzerinde yapılmış, dört köşe sağlam bir yapıdır. Çevresinin uzunluğu 4000 adımdır. Tuna'ya bakan taraftı yüksek, yalçın kayalar olduğundan o taraflarda kale duvarı yoktur. Büyük saraylarının pencereleri Tuna nehrine bakarlar. Bu taraftın sokakları sarp taşlık olduğundan taştan kesilme, yokuş yukarı merdivenleri vardır. Kale, yirmi altı kuleli ve iki kapılıdır. Biri doğuya açılan çarşı kapısıdır. İki kat demirdir. Bu kapı kulesi içinde bir mescid vardır. Pencereleri her taraftı görür. Bu kapı dibinde bir demir pencere vardır ki yağmur yağdığında bütün kalenin selleri buradan dışarı akar. Diğer kule kapısı da batıya açılır ve kale içindeki yukarı çarşıya çıkar. Kapının iç yüzünde borçlu ve kâtil zindanı vardır”* (Evliya Çelebi, 1976, 936)



**Resim 6: Niğbolu Kalesi'nden Geriye Kalanlar**  
(<https://cihatder.com/Haber/2060>)

*“Bu kapı arasında bir tunç adam pençesi vardır. Yine bu aralıkta at gemleri bulunur. Bu da iki katlı demir kapıdır. Bütün kale neferleri burada bekçilik ederler. Dizdar bu kalede oturur. Her gece davul çalınır bekçiler; ‘Allah birdir, bir..!’ diye bağırırlar. Zîrâ Eflâk serhaddidir. Özellikle Tuna nehri donduğu zaman bütün halk kıymetli mallarını aşağı şehirden bu kaleye getirip koyarlar. Kışı tâ bu derece serttir. Düşman ile aralarında ancak Tuna nehri vardır. Kale içinde kiremit ile örtülü yüz kadar eski yapı ev vardır. Çerkes Ömer Ağa'nın evi en güzeldir. Yedi mihrab bulunur. Yıldırım Han Câmii, tuğla minareli ve kiremit örtülü eski bir câmidir. Kale'nin doğu, kible ve güney tarafı duvarlarındaki burçlar çok sağlamdır. Hendeği çakmak taşından kesmedir.”*  
(Evliya Çelebi, 1976: 936)

Evliya Çelebi'nin, Niğbolu Kalesi'ni ve şehrini anlatırken verdiği bilgiler esasen bizim kültür tarihimizin, yitirdiğimiz bir medeniyetin, kaybolan yaşama tarzımızın unutulmayacak hatıraları olup, her biri saklanmaya değer emanetler olarak görülmelidir.

*“Yukarı Kale'nin altında, Tuna kenarında, Aşağı Hisar veya Peçe Kalesi adıyla bilinen, kayaları bitişik ayrı bir liman kalesi vardır. Bu dahi dört köşeli olup çevresi beş yüz adımdır. Doğuya bir kapısı olup dizdarı ve neferleri*

*vardır. Evleri kiremit örtülü olup elli adettir. Daha önce bu kale liman imiş. Hâlâ Tuna kenarında olan duvarlarda gemi girip çıkacak kemerleri görülür.*

*Liman Kalesi'nin doğu tarafında, dere aşırı büyük bir varoşu vardır. 3800 aded, mükemmel kiremitli ve ince tahta örtülü tek ve iki katlı evleri vardır. On bir İslâm ve altı Hristiyan mahallesi vardır. Hepsi yirmi altı mihraptır: Şah Melek Câmii'nin cemaati çok olur. Enine ve boyuna yüz elli ayaktır. İşli ve değişik bir üslûpta mermer minaresi vardır ki İstanbul'da bile benzeri yoktur. Bu câmiin iki kapısından biri, sağ tarafında terziler çarşısı içine açılır. Altı basamak merdiven ile çıkılır. Diğer kapısı da çarşı içine açılıp on basamak merdiven ile inilir. Câmi, çarşı ve pazarın dar yerinde olduğundan avlusu yoktur. Eski Hamam Câmii, Çelebi Efendi Câmii, Kabrancık Câmii, Emir Çelebi Câmii; yukarı çarşıda, kale kapısı önünde Kadı İvaz Câmii vardır. Kapısının üzerinde şu tarih yazılıdır:*

*'Çün yapıldı mescid-i Kadı İvaz*

*Bir şems yapıdı anı bî-garaz*

*Söyledim itmâmuna târîh-i tâm*

*Cehd idüp yapıdı anı bu dem İvaz' (Sene: 1051)*

*Kâtip Bâli Câmii, kurşun ile örtülü (kubbeli), güzel bir ibâdet yeridir. Minaresi câmiin sol tarafında olup kapısı üzerindeki tarih şöyledir: "Kad büniye'l-mescidü li-vechî'l-melik'ür-Rahmân eş-şehîr bi'l-kâtip Bâlî el-emîn Osman fî zamân-ı devlet-i Sultân Bâyezîd Hân ceale'llâhu mülkihî fi'l-emeni ve'i-emân li hâzâ kad ketebe hâze't-târîh tekabbelallâhu'l-mehdî âsân." (Sene: 806) Bu câmi önce mescid iken Osman Ağa câmiye çevirmiştir. Onun için de şu tarih yazılmıştır:*

*'Bâlî Kâtip mescidiyken bu makâm*

*Câmî itdi Osman Ağa ol hümmâm*

*Didi târîhin gelüp bir bü'l-heves*

*Oldı bin kırk sekizinde bi't-temâm' (Sene: 1048)*

*Paşa Sarayı yanında Hacı Kasım Mescidi kurşunludur. Eski yapı, sanat eseri bir mescid olup minaresi tuğladandır. Kapısı üzerindeki tarihi şudur:*



'Sâhibü'l-hayrât el-hâc Kasım bin Ömer fi Şa'bân el-muazzam li-seneti hamseti aşere ve seb'a mie.' Sücâ Mescidi, İskele Mescidi, Kapan Mescidi, Saraçhane Mescidi ve diğerleri ki on dokuz adede yaklaşır, sekizinde hutbe okunur. On adet derviş tekkesi, on altı adet çeşmesi vardır. Mahkeme yanındaki çeşmenin üstüne 'Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât el-fakîr Ömer Bin Mustafa' yazıldıktan sonra dört köşe bir mermer üzerine hüsnihat ile şu tarih kazılmıştır:

'Çünkü çeşme oldı ayn-ı câriye

Nûş iden yârâna sıhhan âfiye' (Sene: 952)

Sıbyan mektebi yirmi adeddir. Hayır sahipleri çok olduğundan bütün çocukların her ay vakıf tarafından aylıkları vardır. Her sene birer kat bayramlık elbiseleri ve hediyeleri verilir. On aded iç açıcı hamamı vardır. Çarşı başında yol kenarında, altı ayak taş merdiven ile inilen Çifte Hamam'ı gayet ferahdır. Bundan yukarıda Eski Hamam vardır ki bu da ferahdır. Kale altında Tuna'ya bakan Öğle Hamamı, gayet latif olup öğleden sonra kadınlar girerler. Bundan başka şehir âyânının anlattıklarına göre yetmiş adet özel hamamları varmış. Yedi hanlıdır. Meşhurları: Şaban Çelebi Hanı, Mustafa Çelebi Hanı ve Eski Han'dır.

Çarşı ve pazarları, 1000 aded düzgün ve güzel dükkân olup çarşısı çok kalabalıktır. Sağlam bir bedesteni vardır ki her türlü zanaatkâr orada bulunur. Terzileri gayet çok olup Çerkes tarzı kırk türlü elbise biçmekte ustadırlar. Âyân ve eşrâfı atlas, kemha (ipek) ve çuka giymeyi severler. Orta halliler renkli bugâsi, düşük hallileri kendilerine göre giyinip başlarına kalpak geçirirler. Reâyâsı Çıtak, Eflâk, Boğdan ve Bulgar'dır. Halkı güzel Eflâk ve Bulgarca konuşurlar. Evlerinin hepsi dere tepe ve bayırlarda olup büyük hânedan sahiplerinin ikişer kapısı vardır. Birinden araba girer çıkar. Ama her zaman açık değildir. Küçük kapı da büyüğe bitişiktir. Daima ondan girilir çıkılır. Yuvarlak, minare gibi bacaları vardır. Şehir çok zengin olduğundan halkı da zengindir ve ikramları boldur. Garip, yabancı kimseleri evlerine davet ederek ziyafet verirler. Fakirleri daima koruyup, birbirleri ile güzel geçinirler. Kindarlık eden, düşmanlık besleyen, münaflık eden kötü kimseleri şehirde tutmayıp sürerler. Caddeleri kaldırım döşelidir. Erkek ve kadınları gayet

*terbiyelidirler. Zanaat işlerinden Niğbolulu Hacı Mustafa'nın yaptığı tüfeğin bir yerde eşi yoktur. İçi burmalı meşhur tüfek olup şimdiye kadar bir usta taklit edememiştir. Bir tüfek beş yüz kuruşa satılır. Şehrin kible tarafındaki bağlar içinde Ali Koç Baba ziyareti vardır. Vidin Kalesi, Niğbolu'nun batısında ve üst tarafında olup üç günlük uzaklıktadır." (Evliya Çelebi, 1976: 936-938)*

Çelebi'nin sözünü ettiği Ali Koç Baba, 16. yüzyıl Osmanlı arşivlerindeki belgelere göre "aziz" mertebesine yükselmiş bir dervıştır. Bundan 20 yıl öncesine kadar türbenin bulunduğu yamaçta yaşayan asırlık bir meşe ağacı etrafında oluşan bir rivayet vardır. Buna göre meşe ağacını, Ali Koç Baba, ölümünden saatler önce buraya dikmiş ve bu ağaç toprağa batırdığı asısından sürgün vererek büyümüştür. Bugün bu Müslüman derviş, şifa arayan herkes tarafından şölenlerle anılmaya devam eder. İlginç olan, bu şölenlere Ortodoks Hristiyanların da katılmasıdır. Ortodoks Hristiyanlığın takviminde Aziz Georgi'nin anıldığı 6 Mayıs - Gergyovden (*Hidrellez*) kutlamalarında burası hem Müslüman hem Hristiyan ahalinin özellikle ziyaret ettiği bir yer hâline gelmiştir.

1810 yılı Ekim ayında Niğbolu, meşhur Rus Generali Michail Kutuzov'un kuvvetleri tarafından ele geçirilir. Ruslar, şehri terk etmeden önce 1811 Nisanında kalenin önemli kısmını havaya uçurup şehre büyük zarar verirler. Rus kuvvetlerinin çekilmesinin ardından Osmanlılar kaleyi tekrar yaptırırlar. 1813-1814 tarihli kitabe Niğbolu Kalesi'nin yeniden inşasının Sultan II. Mahmud döneminde bitirildiğini gösterir. Niğbolu, büyük yara aldığı bu işgali ve bu yıkımı yıllarca unutamaz. Niğbolu'da, 1873 yılı kayıtlarına göre şehrin yaklaşık 5000 kişilik nüfusunun %93'ünün Türklerden meydana geldiği anlaşılmaktadır. Ne var ki 1877 yılının Temmuz ayı başlarında Ruslar Niğbolu'yu ağır bir bombardıman sonucunda tekrar ele geçirirler. 1940'lı yıllara gelinceye kadar Bulgar nüfusu artsa da azımsanmayacak bir Türk nüfusu Niğbolu'da hep olmuş, evlâd-ı fâtihân bu kutlu ata-dede diyarını, Sultan Bâyezid'in bu aziz hatırasını unutmamış, bırakmamış, terk etmemiştir.

Bugün, Sultan II. Mahmud tarafından yeniden inşa edilen kalenin bir kapısına, Ali Koç Baba'nın mütevazi türbesine ve 18. yüzyıldan kalma bazı Osmanlı mezar taşlarına rağmen Niğbolu'da Osmanlı asırlarından geriye pek az iz kalmıştır. 19. yüzyılda meydana gelen üç Rus-Türk savaşı tarihî eserleri büyük ölçüde yakıp yıkmış, yok etmiştir. Bir zamanlar Niğbolu'nun Müslüman mahalle ve sokaklarını süsleyen cami ve mescitlerin sadece arşivlerde isimleri kalmıştır.



*Resim 7: Türklerin Niğbolu Kalesi'nden Ayrılışını Gösteren Bir Yağlıboya Tablo*

([https://tr.wikipedia.org/wiki/Niğbolu\\_Muharebesi\\_\(1877\)#/media/Dosya:Nikopol\\_dmitriev.jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/Niğbolu_Muharebesi_(1877)#/media/Dosya:Nikopol_dmitriev.jpg))

Niğbolu, günümüzde, küçüle küçüle 10 binlere kadar düşen nüfusuyla o eski ihtişamlı günlerini arayan bir şehir hâline gelir. Nüfusun ancak 2000 kadarını Türklerin oluşturduğu Niğbolu, bugün yine eski ihtişamlı Osmanlı şehirlerinden biri olan Plevne'ye bağlı bir ilçe merkezidir. Şehirde sanayi adına 1964 yılında kurulan bir pil fabrikası bulunmaktadır. Şarap fabrikaları ile Tuna Nehri'ne bağlı olarak gelişmiş bir nehir balıkçılığı ticareti, yine Tuna

sahilleri boyunca çeltik, üzüm ve meyve tarımının varlığı dikkat çeker (Kiel, 2007: 87-89). Şehirde özellikle yüksek öğretim alanında eğitim veren herhangi bir üniversite veya yüksek okul yoktur. Tuna Nehri'nin sağ kıyısında, Romanya'nın Turnu Magureli şehrinin tam karşısında yer alan Niğbolu'nun en önemli ekonomik kaynağı olan limanından karşı kıyıya günde iki defa feribot seferleri yapılır. Bunlar yük gemileridir. Tuna Nehri'nde karşıdan karşıya 30 dakika süren seferler, Niğbolu'dan her gün 11.00 ve 17.00'de hareket eder. Diğer Bulgaristan şehirlerinde olduğu gibi, genç nüfusun giderek azaldığı Niğbolu'da da son yıllarda Avrupa'ya veya ülkenin diğer büyük şehirlerine ciddi boyutlarda göç yaşandığı görülür.

Niğbolu, hiç şüphesiz Rumeli medeniyetinin önemli kültür şehirlerinden biri olup, Osmanlı şiirine önemli isimler kazandırmıştır. Bunların başında Niğbolulu Âhî (ö.923/1517) gelir. Niğbolu'da, Seydi Hoca ile Melek Kadın'ın oğlu olarak Tirsinik'te dünyaya gelen Âhî'nin asıl adı Hasan olup, *Benli Hasan* sanıyla tanınmıştı. Babası tüccardı, bu nedenle o da babasının yolunu tuttu. Ticaretle uğraştı. İstanbul'a giderek ileri bir yaşta öğrenime başladı. Yazdığı şiirlerle devrin padişahı Yavuz Sultan Selim'in dikkatini çekince, Yavuz, yetkililere şairle ilgilenmeleri talimatını verdi. Bunun üzerine kazasker Kemalpaşa-zâde'nin teklif ettiği medreseyi, biraz da çevresindekilerin; "Sen daha büyüğüne layıksın" yollu telkinlerine kanarak kabul etmedi. Bu yüzden de bir süre görev alamadı. Daha sonra şairin bugün Yunanistan sınırları içinde bulunan Karaferye Medresesine müderris olarak atandığını görüyoruz. Bu görevde iken Manastırlı bir başka Divan şairi Haverî'nin kız kardeşiyle evlenmiş, ancak çok geçmeden 1517 yılında Karaferye'de ölmüştür (İsen, 1988: 14-15).

Döneminin tanınmış şairlerinden adı bazı kaynaklarda Sehâyî olarak geçen Sehâbî de Niğbolu'da doğmuş şairlerdendi. Asıl adı Mehmet olup Zeyniye tarikatı mensuplarından Şeyh Zeynel'in oğlu idi (Komisyon, 1988: 430) Niğbolu'da doğan bir başka isim de II. Bâyezid dönemi şairlerinden

Rızâyî mahlaslı Rıdvan Çelebi'dir. Öğrenimini tamamladıktan sonra Hacı Hasanzâde'den mülazım olmuştur. Tarihleriyle tanınmış bir şairdi. (Komisyon, 1988: 389) Klasik edebiyatımızda *Hüsrev ü Şirin* mesnevisi ile meşhur olan Âhî de Yavuz Sultan Selim devri şairlerinden olup Niğbolu'da doğmuştur (Komisyon, 1988: 301). Fasîhî (ö.1106/1694) de Niğbolulu divan şairlerinden idi. Asıl adı Mustafa olan Fasîhî, öğrenimini tamamladıktan sonra divan kâtibi olmuş, mesleğindeki başarısı üzerine bazı vezirlere *Divan Efendisi* olarak tayin edilmiş; Sultan II. Ahmed döneminde Sadrazam Ali Paşa'ya olan yakınlığı dolayısıyla *Defter-i Hâkânî Emîri* olmuştur. Ömrünün sonlarına doğru İstanbul'da Beşiktaş semtine yerleşmiş, Beşiktaşlı Yahya Efendi Dergâhı Şeyhi Fenâyî Efendi'ye bağlanmış ve burada ölmüştür. (Komisyon, 1988: 130). Danişmend şairlerden olan Emânî de Niğbolulu idi. Araştırmacı-yazar, siyaset adamı Prof. Dr. Osman İbrahim Tatarlı da 1925 yılında Niğbolu'da dünyaya gelmiştir. Sofya Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmiş (1954) bir süre avukatlık yapmış, daha sonra da aynı üniversitenin felsefe bölümünü bitirmiştir. 1949-53'te Moskova Devlet Üniversitesi Doğu Dilleri Enstitüsü Türk Edebiyatı ve Kültürü Tarihi Bölümünde stajyer olarak bulunan Tatarlı, 1954-62 yılları arasında gazetecilik, yazarlık ve başyazarlık; 1957-59'da Yüksek Tiyatro Sanatı Enstitüsünde, 1960-81'de Sofya Üniversitesi Batı Filolojileri Klasik ve Yeni Filolojiler Fakültesi Orientalistika Kürsüsü'nde Türk edebiyatı, Türk kültür tarihi okutmanlığı, 1982-90'da Bulgar Bilim Akademisi Balkanoloji Araştırmaları Enstitüsünde doçent ve profesör olarak öğretim üyeliği yapmıştır. Bulgaristan Millet Meclisinde milletvekili; Hak ve Özgürlük Partisi'nin Helsinki İnsan Hakları Komitesi Üyesi olarak görev yapmıştır. Yazıları Türkiye ve Bulgaristan'da çeşitli dergilerde yer almıştır (Işık: 2009). 2013 yılında vefat eden Tatarlı, Sofya Merkez Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir. *İslam Dünyası, Türkiye, Bulgaristan'da Etnik Azınlıklar, Bulgaristan'ın Etnik ve Dini Mozayigi* adlı eserlerin sahibi tarihçi, yazar, etnolog, gazeteci ve *Nöbettepe* dergisi yazarı

İbrahim Karahasan-Çınar da Niğbolulu olup 1955 yılında bu şehirde doğmuş Türk aydınlarındanır.

Niğbolu'ya Türkiye'den gitmek isteyenler için Kırklareli Dereköy sınır kapısı dışında iki güzergâhı takip etme imkânı vardır. Edirne-Niğbolu arasındaki mesafe yaklaşık 360 km. olup, yaklaşık olarak 5 saat sürmektedir. Gerek Kapıkule üzerinden (Svilengrad – Haskovo - Stara Zagora – Gabrovo - Veliko Tırnovo - Nikopol) ve gerekse Hamzabeyli gümrük kapısından (Topolovgrad – Elhovo – Yambol - Stara Zagora – Gabrovo - Veliko Tırnovo - Nikepol) yapılacak girişlerden sonra takip edilen rota, süre ve uzaklık olarak hemen hemen aynıdır.



Resim 8: Edirne-Niğbolu Yol Güzergâhı

### Sonuç

1396 yılında Hristiyan Haçlı ordularıyla Osmanlılar arasında yapılan Niğbolu Savaşı sonucunda Osmanlı hâkimiyeti altına giren Niğbolu, fetihten sonra asırlar boyunca Osmanlı ordusunun Tuna Nehri'nin diğer tarafındaki Eflak, Boğdan ve Erdel içlerine yapılacak seferler için çok önemli bir üs hâline gelmiştir. Niğbolu, diğer yandan Osmanlı hâkimiyetinde kaldığı 1396-1878 yılları arasında özellikle askerî ve ticari açıdan her zaman büyük öneme sahip bir "sancak merkezi" olarak dikkati çekmiş, Rumeli medeniyetinin bir yansıması olarak şehrin birçok yerinde cami, medrese, imaret, han, hamam, kervansaray, bedesten, mescit, çeşme gibi yapıların inşasıyla da oldukça mamur ve bayındır bir şehir olmuştur. Nüfusunun büyük çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Niğbolu, ekonomik ve kültürel

alanlarda da büyük gelişme göstererek Rumeli medeniyetinin önemli kültür şehirlerinden biri durumuna gelmiştir.

**Kaynakça**

- AYHAN, Aydın (2013), *Rumeli ve Akdeniz Adalarında Türk Varlığı*, İstanbul: UKID ve TİKA Yay.
- AYVERDİ, Ekrem Hakkı (1982), *Avrupa'da Osmanlı Mimari Eserleri IV, Bulgaristan-Yunanistan-Arnavutluk*, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.
- ÇAVUŞOĞLU, Mehmet (1977), "Âhî (Benli Hasan)", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul, 50-51.
- EMECEN, Feridun (2007), "Niğbolu Savaşı", *İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 89-92.
- Evliya Çelebi (1976), *Seyahatname*, C. 3-4, Tevfik Temelkuran, Necati Aktaş (Haz.), İstanbul: Üçdal Neşriyat.
- İPEKTEN, Haluk vd. (1988), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- İSEN, Mustafa (1988), "Âhî, Benli Hasan", *İslâm Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 527.
- KIEL, Machiel (2007), "Niğbolu", *İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları, 87-89.
- Muallim Naci (1986), *Osmanlı Şairleri*, Cemal Kurnaz (Haz.), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- TUĞLACI, Pars (1985), *Osmanlı Şehirleri*, İstanbul: Milliyet Yayınları.